

דבר העורכת

לקוראים שלום!

הקיץ הישראלי מכה בנו בעוז והחלטנו להתרענן מעט עם מספר כתבות מחצי הכדור הדרומי. בגיליון האחרון פרסמנו את כתבתו המקיפה של עידו אורון על חיות בר באוסטרליה. הפעם, אבינועם טלמן שופך מעט אור על ההסטוריה המרתקת של היבשת-מדינה, ובפינה "הנפקות מהעולם" נציג הנפקה יפה מאוסטרליה. אלי מועלם כותב על שדים, רוחות ויצורים מגינים במיתולוגיה המאורית, מהמדינה השכנה, ניו זילנד.

סדרת בולים - "החיים באוסטרליה"

וכן בגיליון – בפינה "רגע של הסטוריה" שמוליק כהן מספר על הרוגי המלכות מאיר פיינשטיין ומשה בראזני. ולבסוף, כבכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים.

נתראה בגיליון הבא,

שלכם, שביט

יבשת אוסטרליה

אבינועם טלמן

אוסטרליה היא בראש ובראשונה יבשת ואחר כך מדינה. היא שוכנת בחצי הכדור הדרומי וכוללת גם את האי טזמניה הנמצא סמוך לחופה הדרום מערבי.

יבשת אוסטרליה ודגלה על בול אוסטרלי

שטחה של היבשת משתרע על פני כמעט 8 מיליון קילומטרים רבועים, פי 270 מישראל. במזרחה האוקיינוס השקט וניו זילנד ובמערבה האוקיינוס ההודי, בדרומה אנטרקטיקה ובצפונה הפיליפינים ואינדונזיה. זו היבשת הקטנה ביותר מבין כל היבשות, אך כמדינה היא המדינה השישית בגודלה בעולם. רצועת החוף המקיפה אותה הינה באורך של כ-35,000 קילומטרים (לשם השוואה, לישראל יש כ-200 קילומטרים של חוף).

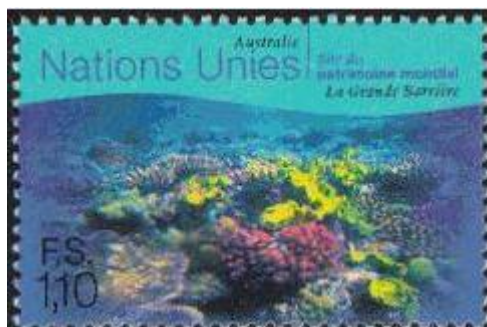

שונית המחסום הגדולה – מבט על

מקום נפלא אשר נמצא בשטחה של אוסטרליה הינו שונית המחסום הגדולה, the great barrier reef. זו מערכת שונית האלמוגים הגדולה ביותר בכדור הארץ, והיא מורכבת מכ-2,900 שוניות נפרדות ומ-900 איים המשתרעים לאורך 2,300 קילומטרים ועל פני שטח של כ-344,400 קילומטרים רבועים. השונית שוכנת בים האלמוגים, במרחק מה מחוף קווינסלנד שבצפון-מזרח אוסטרליה.

ניתן לצפות בשונית מהחלל החיצון, והיא המבנה הגדול ביותר בכדור הארץ שנבנה על ידי אורגניזמים. מבנה השונית מורכב ונבנה על ידי מיליארד אורגניזמים זעירים

הידועים כפוליפי אלמוגים. שונית המחסום הגדולה היא בית גידול עבור מגוון ביולוגי נרחב של חיים, והוכרזה על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמית בשנת 1981. רשת CNN הכתירה את השונית כאחד משבעת פלאי תבל הטבעיים. הקרן הלאומית של קווינסלנד העניקה לשונית מעמד של סמל לאומי.

שונית המחסום הגדולה על בול מהאוו"ם

אוסטרליה היא גם היבשת השטוחה ביותר ובעלת אחוז גבוה של קרקעות עתיקות ולא פוריות. רוב שטחה של אוסטרליה מורכב ממדבריות ומאזורים חצי-מדבריים וצחיחים, הידועים בשם האאוטבק, outback. אחוז התושבים לכל קילומטר רבוע הינו מהנמוכים בעולם ועומד על כ-2.8

תושבים לכל קילומטר רבוע. באוסטרליה יש כ-23 מיליון תושבים, 80 אחוזים מהם מתגוררים בחופה המזרחי של המדינה, מתוכם כ-60 אחוזים הינם תושבי ערים.

מקור המילה אוסטרליה מגיע מלטינית, אוסטרליות, שפירושה דרומי. ואכן היא שוכנת דרומית לאירופה. עדויות ראשונות לקיומם של חי אדם ביבשת מתועדות לכ-50,000 לפני הספירה. מומחים טוענים כי ההתיישבות האנושית באוסטרליה החלה על ידי דייגים ויורדי ים שהגיעו מאזור דרום מזרח אסיה והחלו להקים איזורי מסחר והתיישבות בצפון המדינה ומשם התפשטו דרומה לאורך החוף המזרחי.

עד המאה ה-16 לערך, רוב תושבי היבשת היו אבוריג'ינים, הילידים המקומיים, שהם צאצאים של אותם יורדי ים שהתיישבו באוסטרליה. עד אותו זמן האבוריג'ינים חיו בשבטים מקומיים והחזיקו בכ-300 ניבים וכ-600 דיאלקטים שונים, כשלכל שבט מערכת ייחודית של שלטון, תרבות, מנהגים וכאמור, שפה. חייהם עד אז היו של ציידים ומלקטים. הם חיו בערים ארעיות וניידותם הייתה גבוהה שכן הם היו תלויים בטבע לשם הישרדות, ונעו בעונות השונות ביבשת על מנת להשיג כמה שיותר מזון ומים. את הקשר החזק שלהם לטבע ניתן למצוא גם במנהגיהם ובטקסייהם. אחד הסממנים המוכרים של התרבות האבוריג'ית הינו הדיג'י'רידו, שהוא חליל נשיפה ארוך העשוי לרוב מעץ האיקליפטוס.

אמנות אבוריג'ינית על בולים מאוסטרליה

בשנת 1606, ימאי הולנדי בשם וילם יאנסון גילה את חופיה המערביים והיה לאירופאי הראשון הדורך ביבשת החדשה. במשך המאה הבאה, המשיכו ההולנדים למפות את כל חלקה המערבי והצפוני של אוסטרליה, להם קראו "הולנד החדשה" אך מבלי לנסות ליישב איזורים אלו.

חוקר ארצות אנגלי בשם ויליאם דמפייר נחת לראשונה בחופה הצפון מזרחי של היבשת בשנת 1688, והיה לאנגלי הראשון הנוחת בצידה הזה של היבשת. ב-1770 הימאי הנודע ג'יימס קוק מיפה את חופיה המזרחיים של היבשת שהיו לא ידועים עד אז. תגליותיו איפשרו לאנגלים להפוך את החוף המזרחי למתקן כליאה והחלו שולחים ליבשת את אסיריה, בעיקר לאזורי ניו סאות' וילס, שכיום הוא איזור מרכזי במדינה ובו

קפטן קוק

שוכנת העיר סידני. האסירים הראשונים הגיעו ליבשת ב-26 לינואר 1788, יום שהפך לחג לאומי במדינה המודרנית של היום. מספר שנים מאוחר יותר, הכריזה אנגליה על עצמה כשליטת היבשת והחלה לפתח תשתיות לצרכי התיישבות אזרחית, בעיקר בחופים המזרחיים. עם השנים, קצב גידול האוכלוסייה גבר, נוצרו מושבות חדשות, כגון דרום אוסטרליה, קווינסלנד וויקטוריה, שהשתרעו על פני

שטחים נרחבים ביבשת. דרום אוסטרליה הייתה המושבה החופשית הראשונה שקמה שכן כל מקימיה לא היו אסירים כמו מקימי המושבות הראשונים. עד תחילת המאה ה-20 שמרו המושבות על מערכות שלטון וכלכלה עצמאיות. בשנת 1901, הן התאגדו לכדי פדרציה מאוחדת, חבר העמים האוסטרלי, the commonwealth of Australia, שאף הוכרה על ידי הבריטים כמושבה עצמאית תחת הדגל הבריטי. כבירה הוכרזה העיר קנברה שהייתה בירת המושבה הראשונה. סידור זה, בשינויים קלים נמשך עד עצם היום הזה, ולדוגמא, מלכת אנגליה משמשת גם כמלכת אוסטרליה.

יאנסון ודמפייר על גליונית זכרון מאוסטרליה

גודלה של היבשת מאפשר קיומם של תופעות טבע גיאולוגיות רבות כגון מדבריות ושוניות אלמוגים, חיים בה מינים רבים של חיות, צמחים ועצים שהמפורסמים ביניהם הם הקנגורו, הקואלה, העטלף הקרוי וומבאט, הציפור אמו, הדינגו, ועוד רבים אחרים. הגודל ושינוי מזג האוויר הינו קרקע פוריה לקיומם של מערכות אקולוגיות שונות זו מזו, ומאפשרות לבני האדם הצצה נדירה אל נפלאות הטבע. חלקה הצפוני של היבשת נתון לאיום אקלימי של תופעת ה"אל ניניו" שהיא תופעה המביאה עימה אחת לתקופה כמויות אדירות של גשמים, המביאים להצפות ולהרס. כמו כן, איזור זה חשוף לפגיעות ציקלונים.

האוסטרלים אוהבים לצפות במשחקי כדורגל, קריקט, ראגבי ועוד. סוג אחד של משחק הראגבי ייחודי לאוסטרליה והוא שונה במקצת מהראגבי הרגיל, בעיקר במידת החופשיות המותרת לשחקנים במאבקי הכח במגרש. המשחק נקרא פוטבול אוסטרלי או באנגלית aussie rules, שפירושו "חוקים אוסטרליים" אך גם "אוסטרליה שולטת".

משחק הראגבי

לאחרונה המדינה יצאה בקמפיינים פרסומיים אשר נועדו להגביר את המודעות העולמית למדינה ולעודד תיירות עולמית אליה. בים הקמפיינים ניתן למצוא את תחרות "העבודה המגניבה בעולם" שהיא תחרות הנותנת לזוכה שנת עבודה בשכר מלא כולל דיור ומזון בשונית הגדולה בעולם כל שעליו לעשות הוא פשוט לתעד לעולם את פועלו היומיומי – מעין ה"אח הגדול" לאדם אחד בשונית האלמוגים הגדולה בעולם.

לתגובות ניתן לפנות לאבינועם בכתובת: talmana@gmail.com

שדים, רוחות ויצורים מגינים במיתולוגיה המאורית אלי מועלים

המאורים הם התושבים הילידים של ניו-זילנד. הם היגרו אליה בעבר הרחוק מאיים פולינזיים שכנים והתיישבו באיים השונים המרכיבים היום מדינה זו. המאורים פיתחו תרבות עשירה המתבטאת בין השאר בעושר רב של סיפורי מיתולוגיה ואגדות עם. עושר זה הוא תוצאה של הריחוק בין האיים השונים והבידוד המתמשך של קבוצות מאוריות שונות. כל קבוצה התגוררה באזור אחר ופיתחה לעצמה מסורת שונה במקצת. כמו בכל מיתולוגיה, גם המיתולוגיה המאורית מספרת על יצורים שונים ודמיוניים. אך עבור הילידים המאורים, יצורים אלו אינם דמיוניים כלל וכלל אלא חלק בלתי נפרד מחיי אבותיהם שישבו את האיים. רוב הילידים ממשיכים להאמין בקיום יצורים אלו וחלק מהם נחשב עד היום כמגן על חייהם. עד היום נחשבים רבים מהאתרים בני-זילנד כיציר כפיהם של יצורים אלו והם נקראים על שמם. ברשימה זו אתאר מספר יצורים מיתולוגיים שכובדו על ידי דואר ניו-זילנד בבולים. שימו לב שעל הבולים נכתב שמה של ניו-זילנד כאוטירואה כשפת הילידים המאורים.

אראיטורו/ היתה דרקון נקבה ולה אחד-עשר ילדים. כל אחד מילדיה יצא למסע נפרד בו הוא חפר תעלה עם אפו. ביחד, יצרו כל התעלות האלו את השלוחות של מפרץ הוקיאנגה. אראיטורו נחשבת עד היום כשומרת על הים של האי הצפוני של ניו-זילנד (למדינה זו שני איים מרכזיים גדולים, הצפוני והדרומי, ועוד מספר איים קטנים).

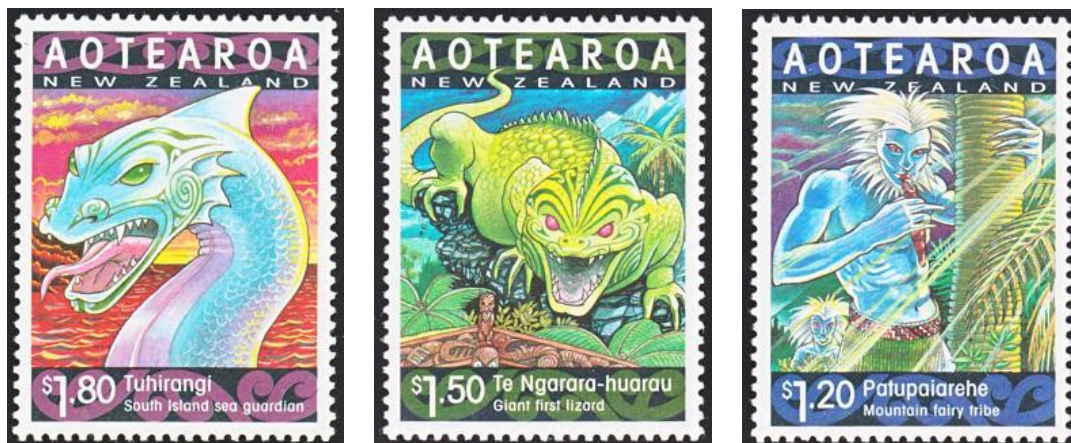
אראיטורו, קוראנגאיטוקו והאחיות טה אואטה וטה פופו על בולים מניו זילנד

קוראנגאיטוקו היה ציפור ענק ממין נקבה. האגדה המפורסמת ביותר היא המאבק בינה לבין האטופאטו. בעבר, היו הילידים שולחים את הציידים הטובים ביותר שלהם בכדי לצוד ציפורים. יום אחד, קוראנגאיטוקו, ציפור הענק, החלה לרדוף אחרי האטופאטו, הטוב שבציידים, שהצליח לגנוב את גלימתה. תוך כדי המרדף, פתח סלע עצום את שעריו ונתן להאטופאטו להכנס ולהתחבא בו. סלע זה נמצא עד היום ליד אטיאמורי ושמו "סלע האטופאטו". את המרדף בין קוראנגאיטוקו לבין האטופאטו ניתן לראות בסרטון אנימציה יפה זה: <http://www.youtube.com/watch?v=fRafIfPsWyg>

טה אואטה וטה פופו הן אחיות שנחשבות ע"י הילידים המאורים כיצורות האש, הוולקנו, הגייזרים והמעיינות החמים. האגדה מספרת על נגטורואירנגי שהגיע לאאוטירואה (ניו-זילנד) מאחד מאיי פולינזיה והתיישב במקום קר מאוד. הוא קרא לשתי אחיותיו, טה אואטה וטה פופו בבקשה להביא לו אש. הן הזדרזו למלא את מבוקשו ומאש זו נוצרו כל הגייזרים והמעיינות החמים של ניו-זילנד. עד היום שרים הילידים שיר ברכה לאחיות אותו ניתן לשמוע כאן:

<http://www.teara.govt.nz/en/whenua-how-the-land-was-shaped/5/1>

פאטופאירהא הוא השם של שבט פיות שחיו בהרים ובמקומות הגבוהים של ניו-זילנד. למרות מראם החיצוני, הם לא נחשבים כאנשים ממש אלא כיצורים על-אנושיים בעלי כוחות מיוחדים. בתיהן היו עשויים ממערבולות ערפל והפיות עצמן נראו רק בימים ערפיליים וקודרים. הגברים בשבט הפיות היו חלילנים מיומנים שאת נגינתם ניתן היה לשמוע למרחקים. בנגינתם הם יכלו לפתות אנשים ולסחרר את ראשם. עד היום מאמינים הילידים כי שבט אדומי-השיער הם צאצאי שבט הפאטופאירהא. ניתן לקרוא בהרחבה על אנשי השבט כאן: <http://www.teara.govt.nz/en/patupaiarehe/1>

גבר משבט הפאטופאירהא, טה נגרארא-הואראו וטוהיראנגי על בולים מניו זילנד

טה נגרארא-הואראו היה שמו של זוחל ענק מימדים שחטף אשה שהיתה לאשתו עד שבני שבטה הצליחו להרוג אותו על ידי שריפה באש. פירוש השם של הזוחל בשפת המאורים הוא "הזוחל בעל הצאצאים הרבים" ויש המאמינים עד היום כי זנבו של היצור (או בגרסא אחרת, קשקשיו של היצור) ניתק ממנו בזמן שהוא נשרף וממנו נוצרו הזוחלים הרבים החיים כיום באיי ניו-זילנד.

טוהיראנגי הוא דרקון אדיר השוכן בים האי-הדרומי. המאורים מאמינים כי דרקון זה היה שומרו האישי של קופה, הראשון שהגיע מאיי פולינזיה וגילה את איי אאוטירואה (ניו-זילנד), והגיע יחד איתו לאיים. לאחר גילוי האיים וההתיישבות בהם, שם קופה את טוהיראנגי כשומר ים האי-הדרומי של ניו-זילנד.

לתגובות ניתן לפנות לאלי בכתובת: eli573@zahav.net.il

הנפקות בעולם – גורי חיות

אוסטרליה הנפיקה ב-1.7.2011 סדרה של בולים של גורי חיות באוסטרליה. על הבולים מוצגים גורים של קנגרו, דינגו, בילבי, סנאי דואה ושל קואלה. ניתן לקרוא עליהם בכתבה "חיות בר ביבשת אוסטרליה" מאת עידו אורון [בגיליון הקודם](#). הנה הבולים להנאתכם:

רגע של הסטוריה – מאיר פיינשטיין ומשה ברזאני שמוליק כהן

מאמר זה יוקדש לשניים מהרוגי המלכות בתקופת המנדט הבריטי, וכיצד שורבב שמם, באופן מפתיע למדי, למערכת הבחירות הסוערת של שנת 1981.

מאיר פיינשטיין
(מתוך גליונית
זכרון הרוגי
מלכות)

מאיר פיינשטיין נולד בעיר העתיקה בירושלים בשנת 1927. במהלך מלחמת העולם השנייה, הוא זייף את גילו על מנת להתגייס לצבא הבריטי, ולהלחם בנאצים. במהלך שירותו הוא הכיר מספר חיילים יהודים שהיו חברים באצ"ל, ובהשפעתם התגייס לאצ"ל לאחר שחרורו מהצבא הבריטי וחזרתו לארץ ישראל. בסוף אוקטובר 1946 השתתף מאיר פיינשטיין בפעולת פיצוץ תחנת הרכבת בירושלים. מתכנני הפעולה לא ידעו שהמודיעין הבריטי ידע מראש על הפעולה ונערך למניעתה.

לפי התוכנית שני לוחמי אצ"ל, סימה פלישהקר-הויזמן ומפקד הפעולה – אליהו לוי, היו אמורים להתחפש לזוג היוצא לירח דבש, להניח את חומרי הנפץ בתחנה ולהזהיר את הנוכחים במקום (הכוונה הייתה רק לפוצץ את התחנה ולא לפגוע בנוסעים). שני לוחמים אחרים התחפשו לסבלים ערבים. עוד מספר אנשי אצ"ל, מוסווים כנוסעים "רגילים" שמשו כמאבטחים, שאמורים לפתוח באש, במידה והפעולה מידרדרת להיתקלות עם אנשי הבטחון הבריטים. כאשר הגיע "הזוג הטרי" לתחנת הרכבת, הם בחרו ב"סבלים" אנשי האצ"ל, שהוציאו את המזוודות עם חומר הנפץ מתא המטען והניחו אותן ליד הקופה. סימה פלישהקר-הויזמן קנתה כרטיסים ולאחר מכן הוציאה מתיקה מפה לבנה שעליה נכתב בעברית, ערבית ואנגלית "זהירות מוקשים!" לצד ציור של סמל האצ"ל, ופרסה אותה על שלוש המזוודות. שוטר ערבי תפס אותה אך היא לא איבדה את קור רוחה, הכתה אותו באגרופה

בפניו, והשתחררה ממנו. במקביל, אחד המאבטחים ירה בשוטר, וכל לוחמי האצ"ל רצו למכוניות המילוט שהמתינו להם בחזית התחנה. הם החלו בנסיעה והניחו שנחלצו מהפעולה בשלום, אולם לפתע ניתכה על אחת המכוניות אש תופת ממשורין בריטי שהגיה משום מקום, והחל לדלוך אחר המכונית. מאיר פיינשטיין, שכאמור נהג במכונית, נפגע ממספר כדורים בידו השמאלית, והיא רוסקה. למרות זאת המשיך פיינשטיין בנהיגה והגיע עד לשכונת ימין משה, שם נטשו אותה נוסעיה והתפזרו לכל עבר. פיינשטיין המדמם ולוחם פצוע נוסף בשם אזולאי, הוכנסו לדירות, להסתתר. הבריטים הקיפו את השכונה, זיהו את סימני הדימום של שני הפצועים והחלו ללכת בעקבותיהם עד שהגיעו לדירות שבהן הם הסתתרו. לאחר תפיסתו הועבר פיינשטיין לבית הסוהר, אך בעקבות דרישתו הובהל לבית החולים, שם נאלצו הרופאים לקטוע את ידו.

במקביל למרדף אחר לוחמי האצ"ל, הובהל חבלן לתחנת הרכבת על מנת לפרק את הפצצות. בעודו מנסה לפרקן, התפוצצו המזוודות והחבלן יחד עם קצין בריטי שעמד על ידו נהרגו. במשפט שנערך לאזולאי ופיינשטיין נגזר עליהם עונש מוות. עונשו של אזולאי הומתק לעשרים שנות מאסר, בעוד שעונשו של פיינשטיין נשאר בתוקפו. שני לוחמים נוספים שנתפסו במקום מרוחק יותר, כפרו בהאשמות, ובית המשפט זיכה אותם מחוסר הוכחות.

משה ברזאני
(מתוך גליונית
זכרון הרוגי
מלכות)

משה ברזאני היה איש לח"י. הוא נולד בעירק ביוני 1926, ועלה עם משפחתו ארצה כילד בן 6. בעקבות אחיו הבכור, שאול, הצטרף משה ברזאני למחתרת הלח"י. בתחילה פעל בהפצת כרזים ותליית מודעות מטעם הלח"י, אך לאחר כשנה וחצי החל להשתתף גם בפעולות הצבאיות של המחתרת. הוא השתתף בפעולת פיצוץ תחנת הרכבת ליד מלחה באוקטובר 1946. בחודש מרץ 1947 הוטל עליו להתנקש במפקד הדיביזיה התשיעית בירושלים. לצורך הפעולה הוא חומש ברימון יד. בדרכו לבצוע הפעולה, בעת שעבר ליד מחנה "שנלר" בירושלים, נעצר לבדיקה מקרית על ידי חיילים בריטים והרימון שבכיסו התגלה. הוא נשפט, אולם סירב להכיר בבית המשפט וסירב לנסות ולהגן על עצמו. הוא הטיח כלפי השופטים שבתליות לא יפחידו את עם ישראל, ושיבוא היום וכל העמים שהאמפריה הבריטית כובשת יתקוממו נגדם. בסיומו של המשפט נגזר על ברזאני גזר דין מוות.

ברזאני ופיינשטיין הועברו לתא משותף באגף הנידונים למוות בבית הסהר במגרש הרוסים בירושלים. למרות שבבית הסוהר בירושלים היה גרדום, הבריטים נהגו עד אז להמנע מלהוציא להורג אסירי מחתרות בירושלים, והעדיפו להוציאם להורג בעכו. הסיבה לכך היתה היותה של עכו עיר ערבית, לעומת ירושלים, שהיתה עיר מעורבת של יהודים וערבים. הבריטים הבינו שהסיכוי שערביי עכו יפגינו או יעוררו התפרעויות עקב הוצאה להורג של איש מחתרת יהודי הוא אפסי, בעוד שהסבירות לתגובה זועמת של יהודי ירושלים גבוהה יותר. הפעם, החליטו הבריטים לתלות את שני הנידונים למוות בירושלים, ובכך להפגין סוג של עליית מדרגה במאבק כנגד המחתרות.

בעוד פיינשטיין וברזאני ממתנים בבית הכלא לבצוע גזר דינם, נרקמה תוכנית נקמה. במקום שהם יעלו לגרדום באופן פאסיבי, הוחלט להבריא לתאם רמוני יד. התוכנית היתה שהם יפעילו את הרימונים בחדר הגרדום, ובכך יהרגו יחד עימם התליין הבריטי, וכן את כל הפקידים והשוטרים שיהיו נוכחים בחדר הגרדום. בתחילה חשבו להבריא אליהם את הרימונים בתוך תפילין שיועבר אליהם על ידי הרב אריה לוי (כמובן ללא ידיעת הרב). התפילין וחומר נפץ הוברחו לתוך הכלא אל אסיר בשם אליעזר בן עמי, שהיה מומחה בתחום החבלה. לאחר שפתח את בתי התפילין, הגיע בן עמי למסקנה שהם קטנים מדי, וסביר להניח שכמות חומר הנפץ שניתן יהיה להכניס לתפילין לא תגרום לפיצוץ גדול מספיק על מנת לפגוע בנוכחים בחדר הגרדום.

את הפתרון לבעיה הוא הגה בזמן ארוחת הצהריים, כאשר חולקו לאסירים תפוזים. הוא לקח לתאו שלושה תפוזים. הוא רוקן את תוכן התפוזים, מילא שני תפוזים בחומר נפץ, הכין את מנגנון הפיצוץ, והעבירם לתא של ברזאני ופיינשטיין. תפוז שלישי הוא השאיר בתאו על מנת לבדוק תוך כמה זמן הקליפה מתחילה להירקב או להתייבש ולהתקלף, ובכך עלולה התוכנית להיהרס. לאחר מספר ימים, גילה בן עמי שהקליפה בתפוז שהשאיר בתאו מתחילה להתקלף, והוא העביר לברזאני ופיינשטיין הוראה לפרק את הרימונים. אלא שבאותו היום הודיעו להם שלמחרת הם יוצאו להורג, והוחלט להמשיך בתוכנית.

בערב לפני הוצאתם להורג בא לבקרים הרב יעקב גולדמן, שמונה על ידי הועד הלאומי להיות רב בתי הסוהר. לרוב בירושלים היה הרב אריה לוין מבקר את האסירים. ככל הנראה, הוא נעדר בעקבות שאלה שהעביר מאיר פיינשטיין לרב בקשר להתאבדות בנסיבות הללו. הרב שלל את הרעיון מכל וכל. הבריטים, לא שאלו יותר מדי שאלות כאשר ראו שהרב לוין הוחלף ברב גולדמן, ועדיין לא שמו לב שמשהו חריג מתרחש. יתכן שהם חשבו שהרב לוין אינו מסוגל נפשית לעמוד בלווי שני האסירים, משום שפיינשטיין למד אצלו מספר שנים בישיבה. מכל מקום, מבחינת הבריטים ההוצאה להורג היתה אמורה להימשך כמתוכנן.

הרב גולדמן סיפר שאת הערב האחרון הוא בילה עימם בשיחה על קידוש השם ועל רבי עקיבא. לבקשתם הוא שר יחד עימם את תפילת "אדון עולם" ואת "התקה". במהלך הערב הם בקשו מהרב שיודה לשומר הבריטי, תומס גודווין על יחסו הטוב אליהם. שני שומרים הופקדו על הנידונים למוות. האחד נחשב לשומר רע ונוקשה, בעוד שיחסו של תומס גודווין היה מתחשב. הרב שהתרשם מעוז רוחם החליט לשנות את תוכניותיו והודיע להם שהוא יהיה נוכח בחדר הגרדום על מנת שבין הפנים האחרונות שהם יראו, יהיה גם פניו של יהודי אוהב, ולא רק של תלייני האויב. השניים ניסו להניאו מכך, אולם חששו מלספר לו את תוכניותיהם, והרב עמד על כך. קצת לפני חצות נפרד מהם הרב. אחד מהם ביקש ממנו סיגריה, להערכת הרב גולדמן יתכן שהם השתמשו בסיגריה על מנת להפעיל את הרימון המאולתר.

כעת נותרו במקום רק ברזאני ופיינשטיין והסוהר תומס גודווין. פיינשטיין לקח את ספר התנ"ך שלו, וכתב עליו הקדשה מצמררת: "בצל הגרדום, 21.4.47, לחייל האנגלי, בעומדך על המשמר, לפני עלותינו לגרדום, קבל את התנ"ך למזכרת, וזכור שעמדנו בכבוד וצעדנו בכבוד. טוב למות עם נשק בידים, מאשר לחיות עם ידיים למעלה". לאחר מכן הם ביקשו מגודווין שישאיר אותם למספר דקות לבד משום שברצונם להתפלל בפרטיות. גודווין החל להתרחק משני הנידונים למוות ואז נשמע פיצוץ הרימון בכל רחבי הכלא. כאשר קציני הכלא והרב גולדמן הגיעו בריצה אל המקום, הם מצאו את גודווין עומד המום, בריא ושלם, ואת גופותיהם המרוסקות של פיינשטיין וברזאני. מבדיקת הגופות עלה שהם התחבקו כאשר הרימון לחוץ בין גופם, ואז הפעילו את הרימון.

הלווייתם של פיינשטיין וברזאני נערכה למחרת בהר הזיתים. הבריטים הכריזו על עוצר בירושלים ואישרו רק לבני המשפחה הקרובה, לרחל, ארוסתו של ברזאני ולרב לוינ' להשתתף בהלוויה. לאחר שהוכרו ברזאני ופיינשטיין כחללי מערכות ישראל, הוחלפו מצבותיהם במצבות צבאיות, והמצבות המקוריות הוצבו כאנדרטה בשטח בית הסוהר הבריטי, שהוסב למוזיאון לאסירי המחתרות.

קרוב לשנות דור לאחר מותם, הבליחה הפרשה באופן מפתיע בזמן מערכת הבחירות של שנת 1981. באותם ימים טרם היה אינטרנט, היה רק ערוץ טלוויזיה אחד (ללא פרסומות) וניהול מערכת בחירות היה שונה באופן מוחלט מניהולה היום. תעמולת הבחירות העיקרית היתה מתרחשת בעצרות בכיכרות המרכזיות בערים ובחוגי בית. יומיים שלושה לפני הבחירות עצמן היתה כל מפלגה מקיימת עצרת גדולה לסיכום מערכת הבחירות. סקרי הבחירות הראו שיש למערך יתרון קל על פני הליכוד.

שלושה ימים לפני הבחירות ערך המערך את עצרת הבחירות המסכמת בכיכר רבין, שאז עוד נקראה כיכר מלכי ישראל. את העצרת הינחה דודו טופז, שהיה אחד הבדרנים האהודים ביותר בישראל. לקראת סוף העצרת דודו טופז אומר את המשפט הבא: *"תענוג לראות את הקהל הזה, ותענוג לראות שאין כאן צ'חצ'חים... הצ'חצ'חים הם במצודת זאב. הם בקושי שין גימלים, אם הם בכלל הולכים לצבא. כאן נמצאים החיילים ומפקדי היחידות הקרביות"*.

למחרת ערך הליכוד את עצרת הבחירות המסכמת שלו באותו מקום ממש, בכיכר מלכי ישראל. מנחם בגין, עלה לבמה על מנת לנאום. בכישרון רטורי מרשים, הוא השיג את עצמו כאילו מעולם לא שמע לא על דודו טופז (שאת שמו שיבש בכוונה תחילה), וגם לא את המילה "צ'חצ'חים". הוא החל את נאומו: *"אמש בכיכר הזאת עמד שחקן צעיר, מה שמו?"* בשלב זה הוא עשה הפסקה קלה בדבריו, ועשה עצמו מחפש את השם של הבדרן בנוסח הנאום שבידיו. לאחר שניות ספורות הוא המשיך בדבריו: *"דודו? דודו, טופס, דודו טופס..."* לא, לא מדובר בטעות דפוס. הוא המשיך בדבריו: *"עכשיו דממה, שלא נשמע זבוב, דממה מוחלטת, שמעו, דודו טופס, באוזני מאה אלף אנשי המערך, הוא אומר את הדברים הבאים: 'הטשחטשחים, הם במצודת זאב, הם בקושי שין גימלים... כאן...נמצאים החיילים ומפקדי היחידות הקרביות'"*.

"אודה ואתוודה לפניכם, עד הבוקר לא שמעתי את המילה טשחטשחים, ולא ידעתי מה פירושה..." גם כאן, הוא עיוות בכוונה תחילה את המילה צ'חצ'חים. בהמשך הנאום, הוא שילב את סיפורים של מאיר פיינשטיין ומשה ברזאני: *"אבל שמעו, כאשר אותו, מה שמו? דודו טופס, אמר את האיוולת, את דברי ההבל ורעות הרוח*

שלו, כל הקהל שעמד אמש פה, הריע. עכשיו אני אספר לדודו טופס, למי הוא התכוון... פיינשטיין היה ממוצא אירופאי, איך קוראים לזה? ... אשכנזי. משה ברזני היה ספרדי מעיראק. בלילה לאחר שנידונו למוות, והיו צריכים בבוקר להוריד אותם מן התליה, והרב היה איש זקן הוא אמר שיבוא להוריד אותם, ולא רצו לפגוע ברב, הם פתחו בלבותיהם רימון יד: לחמו! אשכנזים? עיראקים? יהודים! אחים! לוחמים!"

את נאומו הוא סיים בקריאה להפיץ את דבריו של דודו טופס: "מה שאני מבקש מכם הוא, מחר, מן הבוקר ועד הערב, ערכו מפעל שיחות טלפוניות. מה שצריך, שחשוב הוא לעשות, זה לטלפן לכל מכריכם בירושלים ובחיפה ובראשון לציון ובנס ציונה, וברחובות ובבאר שבע. רק תספרו להם מה שאמר פה דודו טופס, כל העם בישראל חייב לדעת את זאת, משפט אחד בסך הכל: 'הטשחטשחים כולם במצודת זאב'. אשרינו שהם במצודת זאב..."

הקריירה של דודו טופס כמעט וחוסלה כליל. תוכנית הטלוויזיה שהגיש בוטלה, ורק לאחר 3 שנים הותר לו לשוב ולהופיע בטלוויזיה. אנשים איימו עליו ברצח. עברו מספר שנים עד שהוא הצליח לשקם את הקריירה שלו. באופן לא מקרי תוכנית הבידור הראשונה שלו שהצליחה נקראה, לא פחות ולא יותר "פליטת פה". יתרון המערך נמחק כלא היה והליכוד עלה לשלטון.

לאחר מותו, בשנת 1992, נקבר מנחם בגין, בהתאם לבקשתו, ליד קבריהם של פיינשטיין וברזאני.

לתגובות ניתן לפנות לשמוליק כהן בכתובת scohn@netvision.net.il

חידון מספר 43

איזו מדינה?

איזו מדינה הנפיקה את הבול שלפניכם?

- א. סין
- ב. סרביה
- ג. סלובקיה
- ד. סורינאם

מי האיש?

- מי האיש הנראה בבול?
- איזה מאבק הוא הוביל?
- איך נקרא נאומו המפורסם?
- באיזה פרס חשוב זכה?

זהה את היצירה

- איזו יצירת אמנות מפורסמת נראית בבול?
- מי צייר אותה?
- היכן מוצג הציור?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 באוגוסט. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 42

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא ב' – סרביה.

מי האיש?

הבול מראה דיוקן עצמי של גדול ציירי הולנד רמברנדט, או בשמו המלא רמברנדט הרמנזון ואן ריין. רמברנדט חי במאה ה-17, וציורו המפורסם ביותר הוא "משמר הלילה".

זהה את האתר

הפעם אתר "מתוצרת הארץ". הבול מראה את מצדה, מבצר אותו בנה הורדוס על צוק במדבר יהודה. בשנת 73 הטילו הרומאים מצור על מצדה, בה התבצרו אחרוני המורדים נגדם. כשהצליחו הרומאים לפרוץ את החומה הם גילו כי כל המתבצרים, בראשות מנהיגם, אלעזר בן יאיר, התאבדו כדי לא ליפול בשבי.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלו שמם של אריאל וטלי הכל, בני ה-12 וה-9. אריאל וטלי זוכים בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלהניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com